

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Teijon kansallispuistosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Teijon kansallispuistosta. Salon kaupungissa sijaitseville valtion omistamille alueille perustettaisiin kansallispuisto. Kansallispuiston perustamisella suojeltaisiin varsinaissuomalaisessa kulttuurimaisemassa säilynyt salomaa. Kansallispuistoksi ehdotetusta alueesta valtaosa on valtion retkeilyaluetta. Alueella on jo perustettuja suojelualueita sekä suojeleluun varattuja alueita. Pieni osa alueesta on suojelupäätösten tai -varausten ulkopuolella. Lähes kaikki kansallispuistoon ehdotettavat alueet kuuluvat Natura 2000 -verkostoon. Alueella on arvokkaita kallioalueita, soita, lintuvesiä sekä lehtoja, pikkujärviä, puroja ja lähteitä. Ehdotettavaan kansallispuistoon kuuluisi myös yksi suurehko meren saari. Puiston perustamisella parannettaisiin nyky-

sen kansallispuistoverkoston edustavuutta sekä toteutettaisiin Natura 2000 -alueiden suojelutavoitteita vastaavat suojelutoimenpiteet kyseisen alueen osalta.

Toteuttamalla valtion alueiden suojelu kansallispuistona lisättäisiin alueen yleistä tunnettavuutta ja edistettäisiin välillisesti matkailuelinkeinon kehittämismahdollisuuksia Salon kaupungissa.

Perustettavaksi ehdotettavaan kansallispuistoon kuuluisi noin 3 385 hehtaaria valtion omistamia maa- ja vesialueita. Kansallispuiston perustamisen yhteydessä kumottaisiin Teijon retkeilyaluetta sekä alueelle jo perustettuja suojelualueita koskevat säännökset.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja esityksen tavoitteet

1.1 Teijon alueen merkitys kansallispuistoverkostossa

Suomessa on tällä hetkellä 37 kansallispuistoa. Pohjois-Suomessa kansallispuistoja on vain kahdeksan, mutta ne ovat pinta-alaltaan laajoja. Eteläisessä Suomessa kansallispuistoja on 29, mutta pinta-alaltaan ne ovat pohjoisia selvästi pienempiä.

Kansallispuistoksi esitettävä alue sijaitsee hemiboreaalisella kasvillisuusvyöhykkeellä ja Varsinais-Suomen eliömaakunnassa. Samalla kasvillisuusvyöhykkeellä sijaitsevat Saaristomeren ja Tammisaaren saariston kansallispuistot sekä Selkämeren kansallispuiston eteläisin osa. Teijo olisi hemiboreaalisen kasvillisuusvyöhykkeen ensimmäinen mannerpuisto ja täydentäisi siten nykyistä kansal-

lispuistoverkosta. Sen erityispiirre on järven huomattava korkeusero merenpinnasta lähellä merenrantaa. Se muodostaisi geologisen puistoparin Saaristomeren kansallispuiston kanssa.

Teijon kansallispuisto säilyttäisi salomaan keskellä varsinaissuomalaista kulttuurimaisemaa. Osassa aluetta on monipuolista kulttuuriperintöä, mm. Kirjakkalan ruukkimiljöön sekä muinaismuistoja ja pienempiä muistumia alueen aiemmasta käytöstä, kuten hiilimiiluja, miilumajojen jäännöksiä, yksi kivikautinen asuinpaikka ja rakkakuoppia.

Kansallispuiston perustamisen ensisijaisena tavoitteena on alueen luonnonarvojen ja ekologisten toimintojen turvaaminen sekä metsätalouksikäytön takia osin menetetyt salomaa- luonteen elvyttäminen. Kansallispuiston suunnittelujärjestelmä tarjoaisi tähän erinomaiset mahdollisuudet sekä yhdessä ympä-

röivien alueiden maankäytön suunnittelun ja Meri-Teijossa jo olevan palveluverkoston kanssa entistä paremmat puitteet kasvavien virkistyskäyttöpaineiden ohjaamiseksi mielenkiintoisimmille nähtävyyksikohteille ja kuluista parhaiten kestäville alueille. Kulttuurimaisemaan liittyvä salomaakansallispuisto toisi lisäarvoa ja kestävyyttä Meri-Teijon matkailun kehittämiseen ja tukisi osaltaan lähikylissä olevia palveluita.

1.2 Raja- ja ominaispiirteet ja perustamisedellytysten täyttyminen

Perustettavaksi ehdotettavan kansallispuiston alueet sijaitsevat Varsinais-Suomen maakunnassa noin kymmenen kilometriä Salon keskustasta etelälounaaseen. Valtion maa- ja vesialueet keskittyvät Kirjakkalan, Teijon ja Matildan kylien itäpuolelle. Ne käsittävät Teijon retkeilyalueen ja siihen rajoittuvat Punassuon soidensuojelualueen, Hamarijärven ja Mathildedalin luonnonsuojelualueet. Pääosa kansallispuistoksi ehdotettavasta alueesta kuuluu Teijon ylänkö -nimiseen Natura 2000 -alueeseen. Natura-verkoston kuulumattomia, Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita on noin 176 hehtaaria. Näistä merkittävin on Isoholman saari. Kansallispuistoksi esitettävien maa- ja vesialueiden yhteispinta-ala on noin 3 385 hehtaaria ja ne kaikki ovat Metsähallituksen hallinnassa. Osa alueen valtionmaista ehdotetaan jätettäväksi kansallispuiston ulkopuolelle eriasteiseksi talous- ja kehittämisalueiksi. Kansallispuistorajaus kattaisi alueen keskeisimmät luonnonpiirteet ja -nähtävyydet, luonnon suojelun kannalta arvokkaimmat alueet sekä Teijon salomaan käytön historiasta kertovat kulttuuriympäristöt ja muinaismuistoalueet.

Alue on ylänköä, jonka järvet ovat yli 30 metriä merenpinnan yläpuolella. Sille ovat leimallisia Salon seudulle ominaiset kalliomäet ja lakikalliot. Karut silokalliot kohoavat korkeimmillaan 80 metriin ja niiden laelta avautuu sekä järville että paikoin myös merelle kauniita näköaloja. Laviakallio Teijon kylän itäpuolella on osa valtakunnallisesti arvokasta kallioaluetta. Kansallispuistoksi ehdotettavalla alueella on upeita reunamuodostumia, jotka kuuluvat kolmanteen Salpausselkään. Reunamuodostuma jatkuu lounaa-

seen muodostaen geologisen sillan Saaristomeren kansallispuistoon, jossa samaan muodostumaan kuuluu mm. Jurmon saari Paraisten Korppoossa. Teijossa kolmanteen Salpausselkään liittyy edustavia lähteitä sekä lähdepuroja.

Alueella on eri kehitysvaiheissaan olevia soita ja eriasteisia soistumia, jotka vaihtelevat pienialaisista kalliopainanteiden rämeistä lähes sadan hehtaarin laajuisiin suoyhdistymiin. Suotyyppejen kirjo on suuri käsittäen niin keidassoita, lähdesoita, korpia kuin myös vaihettumis- ja rantasoita. Suurimmat yksittäiset suot ovat Punassuo, Puolakka- ja Järvenpäänsuo sekä Kylmässuo aivan alueen itäreunassa.

Metsäluonto on köyhtynyt aina viime vuosiin asti monin paikoin suojelualueiden ulkopuolella ja valtion retkeilyalueella jatkuneiden metsänhakkuiden vuoksi. Luonnontilaisimpia ovat kalliolakien ja -rinteiden männiköt ja aihkipetäjiköt sekä soistuneet korppainanteet ja -juotit. Pienialaisia lehtoja, mm. pähkinäpensaslehtoja, on siellä täällä. Niistä edustavin on Matildan luonnonsuojelualueeseen kuuluva Sahajärven lehto. Järvet ovat niukkaravinteisia ja ruskeavetisiä. Osa niistä on padottu. Sellaisina niillä on kulttuurihistoriallinen merkitys ja ne rikastuttavat maisemaa.

Lajisto on monipuolista, mitä kuvastaa uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien suuri määrä. Kansallispuistoksi ehdotetulta alueelta tunnetaan 24 uhanalaista ja 25 silmälläpidettävää eliölajia. Näiden lisäksi alueella esiintyy neljä luontodirektiivin liitteen II ja/tai IV tarkoittamaa lajia sekä 17 lintudirektiivin liitteen I lajia. Lintudirektiivin tarkoittamia säännöllisesti esiintyviä muuttolintulajeja on viisi. Uhanalaisten lajien enemmistö on sammalia ja jäkäliä. Niitä esiintyy erityisesti Punassuon ja Hamarijärven suojelualueilla, Kylmässuolla, Lähdesuolla sekä Sahajärven lehdossa.

Linnustoon kuuluu sekä järvi- ja suolajeja kuten kuikka (*Gavia arctica*), kurki (*Grus grus*) ja kalasääski (*Pandion haliaetus*) että kalliokankaiden ja -männiköiden lajeja kuten metso (*Tetrao urogallus*), kehrääjä (*Caprimulgus europaeus*) ja kangaskiuru (*Lullula arborea*). Lehdoissa viihtyviin lajeihin kuuluu mm. uuttukyyhky (*Columba oenas*) ja

harmaapäätikka (*Picus canus*). Purojen var-silla talvehtiva koskikara (*Cinclus cinclus*) on säännöllinen alueella. Nisäkäslajistoon kuuluu mm. saukko (*Lutra lutra*), liito-orava (*Pteromys volans*) ja ilves (*Lynx lynx*). Alueella on useita uhanalaisia tai silmälläpidettäviksi luokiteltuja sammal- ja jäkälälajeja, esim. harsosammal (*Trochocolea tomentella*), haapariippusammal (*Neckera pennata*) ja ruskopiilojäkälä (*Arthonia spadicea*). Putki- lokasveista esiintyy mm. lähdesara (*Carex paniculata*) ja tatarvita (*Potamogeton polygonifolius*). Alueen puroissa elää myös uhanalaiseksi luokiteltu taimenen (*Salmo trutta*) sisävesikanta.

Kansallispuiston perustaminen edistäisi varsinaissuomalaisessa kulttuurimaisemassa säilyneen salomaan säilyttämistä ja kehittämistä eheänä, erämaisena kokonaisuutena. Jo suojeltujen osien täydennykseksi tulisi jylhiä kallioalueita pirunpeltoineen, harjumuodostumia, vesistömaisemia ja laajoja metsäkonaisuuksia, jotka hoidon ja ennallistamisen avulla kehittyvät vähitellen luonnontilaisen kaltaisiksi. Kansallispuistoksi esitettävä Teijon alue täyttää luontoarvojensa perusteella luonnonsuojelulain (1096/1996) 10 §:n 2 momentin yleiset edellytykset.

Perustettavaksi esitettävän kansallispuiston alueet ovat valtion omistuksessa ja puiston pinta-ala on yli tuhat hehtaaria. Alueella on merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä ja yleisen luonnonharrastuksen kannalta. Alue täyttää siten myös luonnonsuojelulain 11 §:n mukaiset erityiset edellytykset kansallispuiston perustamiseksi.

1.3 Aiemmat suojelupäätökset

Kansallispuistorajauksessa on neljä perustettua luonnonsuojelualuetta. Näistä suurimmat ja merkittävimmät ovat 424 hehtaarin laajuinen Hamarijärven luonnonsuojelualue (asetus 1357/1992) ja 297 hehtaarin laajuinen Punassuon soidensuojelualue (asetus 801/1985). Mathildedalin luonnonsuojelualue, joka käsittää sekä Sahajärven lehdon että Mathildedalin pähkinäpensaslehdon, on perustettu Turun ja Porin lääninhallituksen 3 päivänä huhtikuuta 1965 antamalla päätöksellä (N:o 355). Teijonsaaren luonnonsuojelualue on perustettu 28 päivänä marraskuuta

1980 Turun ja Porin lääninhallituksen antamalla päätöksellä (N:o 40). Näiden suojelualueiden yhteispinta-ala on 27,3 hehtaaria. Teijon retkeilyalueen sisällyttäminen kansallispuistoon kytkisi mainitut suojelualueet toisiinsa, jolloin syntyisi Teijon salomaan keskeisimmät luonnonpiirteet säilyttävä ekologisesti eheä kokonaisuus.

Lähes koko kansallispuistoksi esitetty alue sisältyy Natura 2000 -verkostoon SCI-alueena (EU:n luontodirektiivin mukainen alue) Teijon ylänkö -nimisenä Natura-alueena (FI0200086), jolta on löydetty 14 Euroopan unionin luontodirektiivin tarkoittamaa luontotyyppeä. Esityksellä toteutettaisiin edellä mainittuun Natura 2000 -verkostoon sisältyvien alueiden suojelutavoitteita vastaava suojelu valtionmaiden osalta luonnonsuojelulain 68 §:n edellyttämällä tavalla.

1.4 Alueen kaavoitus

Alueen yleispiirteistä maankäyttöä ohjaa Salon seudun, vuonna 2008 vahvistettu maakuntakaava. Siinä kansallispuistoksi ehdotettavasta alueesta pääosa on osoitettu aluevarausmerkinnällä (R) retkeily- ja matkailutoimintojen alueeksi. Isoholman saari on osoitettu virkistykseen (V) ja pieneltä osin suoje-luun (S) varattavaksi alueeksi. Hamarijärvi ja Punassuo, pienemmät suojelualueet sekä Kylmässuo on osoitettu aluevarausmerkinnällä (S) suojelualueiksi. Maakuntakaavaan on merkitty myös Natura 2000 -alue, pohjavesialueita, arvokkaita kallio-, moreeni- tai harjualueita sekä merkittäviä rakennetun ympäristön alueita.

Alueelle on vuonna 1996 laadittu oikeusvaikutukseton yleiskaava. Siinä kansallispuistoksi ehdotettavat alueet on osoitettu retkeily- ja ulkoilualueeksi, virkistysalueeksi, luonnonsuojelualueeksi. Kirjakkalan ruukki-alue on osoitettu rakennuslainsäädännön nojalla suojeltavaksi kohteeksi, matkailupalveluiden alueeksi sekä julkisten palveluiden ja hallinnon alueeksi. Vuonna 1984 vahvistetussa asemakaavassa Matildanjärven, Hamarijärven ja Sahajärven ympäristö on kaavoitettu retkeilyn ja ulkoilun tarpeisiin. Matildanjärven eteläpuolelle on kaavassa osoitettu 2 000 kerrosneliömetriä rakennusoikeutta,

josta noin 200 kerrosneliometriä on käytetty luontotalon ja kahden kalavajan rakentamiseen. Puolakkajärven pohjoispuolelle on osoitettu VR-3-alue, jolle voidaan rakentaa 100 kerrosneliometriä kokoontumis- ja saunatiloja.

Kansallispuiston perustaminen ei ole ristiriidassa maakuntakaavan eikä myöskään alempiasteisten kaavojen kanssa. Asemakaava mahdollistaa kansallispuiston palvelukaspiteetin lisäämisen, mikäli siihen on vastaisuudessa tarvetta.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Taloudelliset vaikutukset

Kansallispuiston perustaminen aiheuttaisi valtiolle jonkin verran lisäkustannuksia ja hakkuutulojen menetyksiä. Toisaalta kansallispuiston arvioidaan kasvavan matkailun myötä lisäävän aluetaloudellista kokonaistuloa kunnissa. Alueella on tällä hetkellä verrattain hyvät retkeily-, virkistys- ja opastuspalvelut. Kansallispuiston esittely yleisenä luonnonnähtävyytenä edellyttää kuitenkin palveluvarustuksen jonkinlaista parantamista. Metsähallitus on arvioinut, että kansallispuiston kertaluonteiset perustamiskustannukset, jotka jakaantuvat useammalle vuodelle puiston perustamisesta, olisivat noin 412 000 euroa. Tästä kiinteistönmuodostuksen ja rajojen merkitsemisen kustannuksia olisi 110 000 euroa, puiston hoidon suunnittelun sekä kii-reellisimpien hoitotoimenpiteiden kustannuksia 130 000 euroa. Palvelurakenteiden uusimisen ja rakentamisen sekä luontotalon tarpeellisten muutostöiden ja opastusviestinnän kehittämisen kustannukset olisivat yhteensä 170 000 euroa.

Tällä hetkellä alueen vuotuiset ylläpito- ja käyttökustannukset ovat noin 185 000 euroa. Kansallispuiston perustaminen lisäisi vuotuisia kustannuksia noin 16 000 eurolla. Tällä hetkellä Metsähallituksen hallinnoimilta alueilta kertyy tuloja 289 500 euroa/vuosi. Vuotuinen tulokertymä pienenesi noin 180 000 eurolla, koska metsiä ei kansallispuiston perustamisen jälkeen enää hakattaisi eikä hoidettaisi talousmetsinä. Talouskäytössä olleiden metsien ennallistamisesta kertyisi kansal-

lispuistossa ajoittain puunmyyntituloja, mutta niiden määrää on vaikea ennakoida.

Valtiontaloudelle kansallispuiston perustamisesta aiheutuvat kustannukset on otettu huomioon vuosia 2015–2018 koskevan julkisen talouden suunnitelman yhteydessä sovitussa kehysmäärärahoissa sekä vuoden 2014 I lisätalousarvioehdotuksessa. Retkeilyalueen ylläpito- ja käyttökustannukset maksetaan tällä hetkellä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan talousarvion kautta. Vastaava summa tulisi siirtää ympäristöministeriön Metsähallituksen julkisten hallinto-tehtävien momentille.

Teijon retkeilyalueen kävijämäärä on vaikiintunut noin 70 000 kävijään vuodessa. Tämän kävijämäärän synnyttämä aluetaloudellinen kokonaistulovaikutus oli vuonna 2013 3,6 milj. euroa ja kokonaistyöllisyysvaikutus 44 henkilötyövuotta. Muista vastaavanlaisista kansallispuistoista saadun kokemuksen perusteella kävijämäärän ennakoidaan kansallispuistostatuksen vuoksi kasvavan ja sitä kautta lisäävän aluetaloudellista kokonaistulo- ja työllisyysvaikutusta. Metsätalouden töiden loppuminen ja puutoimitusten päätyminen merkitsisi puolestaan 2-3 henkilötyövuoden vähennystä Metsähallituksen metsätaloudessa. Koko metsäsektorilla sisältäen metsä- ja energiateollisuuden työvoimatarpeen vaikutus olisi laskennallisesti 8 henkilötyövuotta. Metsien hakkuut ja puunkorjuun jäljet ovat heikentäneet Teijon alueen vetovoimaa luontomatkailukohteena. Ympäristöministeriölle vuonna 2013 tehtyjen 19 kansallispuistoaloitteen joukossa oli useita valtionmaan kohteita, joissa kansallispuistoa perusteltiin matkailun lisäämisen näkökulmasta. Teijon aluetta käyttävät matkailuyrittäjät ovat asiakaspalautteen perusteella huolissaan metsien hakkuiden vaikutuksista elinkeinoonsa. Näyttääkin siltä, että hakkuut ovat jo nyt heikentäneet Teijon alueen vetovoimaa luontomatkailukohteena ja samansuuruisina jatkuessaan heikentäisivät sitä entisestään. Pitkällä aikavälillä tämä ei voi olla vaikuttamatta kielteisesti aluetaloudelliseen kokonaistuloon sekä alueen työllistävään vaikutukseen.

2.2 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Kansallispuistoksi esitettävällä alueella olevat luonnonsuojelualueet ovat Metsähallituksen luontopalveluiden hallinnassa ja hoidossa ja kuuluvat kirjanpidollisesti julkisten hallintotehtävien taseeseen. Valtion retkeilyalue ja talouskäytössä olevat alueen osat ovat puolestaan maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa olevan Metsähallituksen liiketalouden hoidossa ja taseessa. Kansallispuiston perustamisen jälkeen kansallispuistoalueella olevat Metsähallituksen liiketalouden maat siirtyisivät Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien taseeseen. Eduskunta hyväksyy talousarvioesityksen yhteydessä taseiirron edellyttämän peruspääoman muutoksen, jonka valtioneuvosto vahvistaa. Metsätalouskäytössä olevien kiinteistöjen laskennallinen arvo on noin 4,9 milj. euroa. Metsätalouden taseessa olevien kiinteistöjen tasearvo on 2,7 milj. euroa.

2.3 Ympäristövaikutukset

Ehdotettavalla Teijon kansallispuistolla olisi ainoastaan myönteisiä ympäristövaikutuksia. Se toisi suojelun ja asianmukaisen hoidon piiriin merkittäviä uusia alueita ja parantaisi jo olemassa olevien suojelualueiden kytkettyneisyyttä ja niiden elinvoimaisuutta. Kansallispuiston perustamisen ja pitkäjänteisen luonnonhoidon ja ennallistamistoimien myötä Teijon valtion maiden ja vesien muodostamasta kokonaisuudesta olisi luotavissa todellinen salomaa varsinaissuomalaiseen kulttuurimaisemaan.

Valtioneuvoston päätös Teijon retkeilyalueesta edellyttää, että metsien käsittely ja muut toimenpiteet on toteutettava alueen erityispiirteet säilyttäen pienialaisina ja maisemaan sopeuttaen. Osassa retkeilyaluetta näin on meneteltykin, mutta monin paikoin metsiä on käsitelty erittäin voimakkaasti. Lehtipuita on poistettu taimikonhoitotöiden ja kasvatushakkuiden yhteydessä, mikä on köyhdyttänyt metsäluonnon monimuotoisuutta ja heikentänyt metsien vetovoimaa ulkoilumetsinä. Puunkorjuu on synnyttänyt pahoja maastovaurioita, mikä edistää eroosiota ja vähentää retkeilyalueen esteettistä arvoa ja vetovoimaa

luontomatkailukohteena. Kansallispuistoksi ehdotettavalla alueella on yli 1000 hehtaaria metsätalouskäytössä olevaa metsää. Puiston perustamisen myötä myös näiden Teijon metsien annettaisiin kehittyä luontaisesti. Niitä hoidettaisiin ja käsiteltäisiin vain luonnon monimuotoisuuden ja maiseman kauneuden edistämiseksi sekä virkistys- ja ulkoilukäytön tarpeet huomioiden. Talouskäytön muuttamia metsiä on tähän mennessä ennallistettu 221 hehtaaria, soita 184 hehtaaria sekä hoidettu 7 hehtaaria lehtoja. Ennallistamis- ja hoitotoimia olisi tarkoitus jatkaa. Näillä toimenpiteillä parannettaisiin alueen luonnontilaa ja vetovoimaisuutta, mikä loisi nykyistä kestävämmän pohjan luontomatkailun edelleen kehittämiseksi.

Yhdessä lähiseudun muiden suojelualueiden ja suojeluohjelma-alueiden toteutuksen sekä maankäytön suunnitteluun liittyvien ratkaisujen kanssa kansallispuiston voidaan odottaa turvaavan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyvät tarpeet lisääntyvissä käyttöpaineissa nykytilannetta olennaisesti paremmalla tavalla. Kulttuuriperinnön vaaliminen, hoito ja esittely on yksi kansallispuistojen perustehtävistä. Puiston perustamisella voitaisiin parantaa Teijon alueen kulttuuriperinnön hoidon tasoa sekä edistää niiden käyttöä osana matkailutoimintaa. Kansallispuiston perustaminen Teijon valtion maille ja vesille toisi mahdollisuuden kehittää yhteistyötä Saaristomeren kansallispuiston kanssa, mikä osaltaan lisäisi viivettä seudulla ja tätä kautta myös aluetaloudellista kokonaistulokertymää.

2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Salon kaupunki ja Varsinais-Suomen liitto sekä alueella toimivat matkailuyrittäjät pitävät kansallispuiston perustamista tärkeänä matkailun markkinoinnin ja kehittämisen näkökulmasta. Kansallispuiston perustamisella voidaan lisätä alueella jo olevien matkailu-, majoitus- ja muiden palveluiden käyttöastetta ja tukea niissä olevien työpaikkojen säilymistä. Kansallispuistoa kestävästi hyödyntävällä yritystoiminnalla voidaan myös luoda uusia työtilaisuuksia.

Kansallispuiston perustamisella olisi vaikutusta nykyiseen metsästyskäytäntöön. Met-

sästyksessä nykyisessä laajuudessaan loppuisi alueella kansallispuiston perustamisen myötä. Hirvenajo metsästyksen yhteydessä olisi kuitenkin mahdollista. Kansallispuistoksi esitettävällä alueella metsästää kaksi metsästysseuraa, joiden toiminta-alueista suurin osa kuuluu kansallispuistoalueeseen. Seuroissa on yhteensä 40 jäsentä. Alueen itäosassa toimii lisäksi kaksi seuraa, joiden pääasialliset metsästysalueet sijaitsevat kansallispuistoalueen ulkopuolella.

Metsästysvuokrasopimukseen on kirjattu irtisanomisehdoksi suojelutatuksen muutos, jolloin kansallispuiston perustamisen vaikutuksiin on ollut mahdollisuus ennakolta varautua. Kansallispuiston alue voidaan edelleen ajoalueena lukea mukaan pinta-alaan, jonka perusteella hirvien vuotuisista kaato-kiintiöistä päätetään. Metsästysseurojen vuokrasopimukset irtisanottaisiin ja ne voitaisiin uusia seurojen niin halutessa luonnonsuojelulain mukaisesti hirvenajoalueiksi.

Kansallispuistossa tulee sovellettavaksi luonnonsuojelulain (1096/1996) 15 §. Sen mukaisesti Metsähallituksen luvalla voidaan vähentää vierasperäisten sekä, jos laji on tullut liian runsaslukuisiksi, muidenkin kasvi- ja eläinlajien yksilöiden lukumäärää sekä poistaa sellaisten pyyntiluvanvaraisten riista-eläinlajien yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvas- ta merkittävästä taloudellisesta vahingosta.

Mikäli tarvetta eläinten poistamiseen mainitun luonnonsuojelulain mukaisin perustein ilmenee, Metsähallitus voi myöntää metsästykseseuroille tähän luvan.

Lisäksi Teijon kansallispuiston perustamislakiin otettaisiin erityissäännös hirven ja valkohäntäpeuran luvanvaraisesta metsästyksestä.

Kansallispuistoon kuuluvissa järvissä Hamarijärven ja Puolakkajärven sekä osittain Likojärven onkiminen ja pilkkiminen jatkuisivat kuten nykyisinkin.

Virkistyskalastus on suosittu virkistäytymismuoto ja vetovoimatekijä, jonka aluetaloudelliset vaikutukset ovat merkittävät. Matildanjärvi kuuluu Metsähallituksen lupakalastusvesiin ja sinne istutetaan kirjolohtia kalastettavaksi. Kirjolohti on vieraslaji, jonka istuttaminen kansallispuistoon on osin ristiriit-

dassa alkuperäisluonnon suojelemistavoitteen kanssa. Seitsemisen kansallispuistosta vastaavanlainen toiminta on lopetettu. Salamajärven kansallispuistossa kirjolohti on korvattu kotimaisilla kalalajeilla. Metsähallitus tutki selvityksessään molempien vaihtoehtojen soveltuvuutta Teijoon. Lisäksi selvitettiin mahdollisuutta rajata Matildanjärvi perustettavaksi esitetyn puiston ulkopuolelle. Selvitysten perusteella kaikkiin tutkittuihin vaihtoehtoihin sisältyi ongelmia tai ne eivät olleet perusteltuja Teijon Matildanjärven tapauksessa, joka monin tavoin poikkeaa mainittujen kansallispuistojen vesistä. Matildanjärvi on padottu järvi, joten sen vedenkorkeus ei ole luonnollisella tasolla. Järvi sijaitsee kulttuuriympäristön äärellä, toisin kuin vertailukansallispuistot. Istutuksissa käytettävät kirjolohet ovat kaikki naaraita, joten riskiä kannan villiintymisestä ei ole. Sen sijaan kirjolohon korvaamiseen kotimaisella taimenella liittyy riski niiden perimän sekoittumisesta paikallisiin taimenkantoihin. Matildanjärven rajaaminen kansallispuiston ulkopuolelle johtaisi keinotekoiseen ja epätarkoituksenmukaiseen alueen rajaukseen. Kirjolohon istutustoiminta ja siihen perustuva virkistyskalastus voisi siten toistaiseksi jatkua Matildanjärvessä nykyisen kaltaisena myös kansallispuiston perustamisen jälkeen.

3 Asian valmistelu

3.1 Aiemmat selvitykset, ehdotukset ja aloitteet

Kansallispuistokomitea liitti mietintöönsä (Komiteanmietintö 1976:88) luettelon luonnonsuojelun kannalta merkittävimmistä luonnonsäästöiksi sopivista alueista. Kansallispuistoksi esitettävältä alueelta luetteloon otettiin Punassuo suoluonnon ja Hamarijärvi vesistöluonnon edustajana. Punassuo sisältyi valtioneuvoston vuosina 1979 ja 1981 vahvistaman soidensuojelun perusohjelmaan. Hamarijärvi sisältyi puolestaan valtioneuvoston vuonna 1982 vahvistamaan valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan, joka perustui lintuvesityöryhmän vuonna 1981 valmistuneeseen mietintöön (Komiteanmietintö 1981:32).

Pääosa kansallispuistoksi ehdotettavasta alueesta on entisiä Teijon kartanon maita, jotka siirtyivät valtion omistukseen pääosin maanhankintalain nojalla. Ympäristöministeriö esitti vuonna 1988 maa- ja metsätalousministeriölle ja Perniön kunnalle, että kyseiselle alueelle perustettaisiin valtion retkeilyalue yhteismetsäksi muodostamisen sijaan. Vuonna 1989 kansanedustaja J. Roos ym. tekivät eduskunnalle lakialoitteen (Lakialoite n:o 34, 1989 vp.), jossa ehdotettiin alueen pysyttämistä valtiolla ja käyttämistä muuhun kuin maatilalain tarkoituksiin, sekä valtion retkeilyalueen perustamista myöhemmin.

Lakiesityksen saatua riittävän määrän kansanedustajia taakseen ryhtyi ympäristöministeriö eduskunnan toimeksiannosta valmistelemaan tarvittavia lainsäädännöllisiä toimia valtion retkeilyalueen perustamiseksi. Tätä varten ministeriön esittelystä valmisteltiin hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Teijon alueen käyttämisestä. Laki Teijon alueen käyttämisestä (666/1990) tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 1990. Sen jälkeen valmisteltu valtioneuvoston päätös (47/1991), jolla perustettiin 2 336 hehtaarin laajuinen Teijon retkeilyalue, tuli puolestaan voimaan 1 päivänä helmikuuta 1991.

Valtioneuvosto teki vuonna 1998 päätöksen ehdotukseksi Suomen Natura 2000 -verkostoksi, jonka Euroopan unionin komissio hyväksyi vuonna 2005. Ehdotettavaan kansallispuistoon sisältyi Teijon ylängön Natura 2000 -alue.

Esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä virkatyönä siten, että sitä laadittaessa on otettu huomioon Metsähallituksen edellä mainittu selvitys. Myös siitä annetut lausunnot ovat olleet ministeriön käytössä. Esitys perustuu Metsähallituksen hallinnassa Salon Teijon alueella oleviin valtionmailhin ja -vesiin.

Esityksestä on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Metsähallitukselta, Museovirastolta, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Varsinais-Suomen liitolta, Salon kaupungilta, Salon kauppakamariosastolta, Suomen luonnonsuojeluliitto ry:ltä, Suomen WWF:ltä, Luonto-Liitolta, Suomen Latu ry:ltä, Varsinais-Suomen luonnonsuoje-

lupiiri ry:ltä, Salon luonnonmetsäsäätiöltä, Salon seudun luonnonsuojeluyhdistykseltä, Virtavesien hoitoyhdistykseltä, Lounais-Suomen Partiopiiri ry:ltä, Meri-Teijon matkailu ry:ltä, Teijon venekerho ry:ltä, Teijon alueen kyläyhdistykseltä, Perniön kirkonkyläyhdistykseltä, Perniö-Särkisalo yrittäjät ry:ltä, Särkisalo-Finby-pitäjäyhdistys SärFin ry:ltä, Kirjakkalan Alku ry:ltä, Suomen riistakeskukselta, Suomen Metsästäjäliitto ry:ltä, Perniön seudun Riistanhoitoyhdistykseltä sekä alueella toimivilta metsästysseuroilta.

Enemmistö lausunnon antajista pitää kansallispuiston perustamista myönteisenä asiana. Valtiovarainministeriön mukaan lisäresurssitarpeet tulee käsitellä normaalisti talousarviomenettelyssä ja uudet tehtävät tulisi hoitaa ensisijaisesti hallinnonalan tai viraston tehtäviä priorisoiden. Valtiovarainministeriö toteaa lisäksi, että mikäli esityksen mukainen kansallispuiston perustaminen lisää Metsähallituksen luontopalveluiden tehtäviä siten, että sillä on määräraha vaikutuksia valtion talousarvioon, on kyseessä ns. budjettilaki, joka tulee käsitellä yhdessä talousarvioesityksen kanssa. Hallituksen esitysluonnoksen perusteluteksti on ollut tältä osin tulkinnanvarainen. Sitä on täsmennetty. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Metsähallituksen tulisi vuosittain seurata hirvikannan kehitystä alueella, ja ryhtyä tarvittaessa ennakoiviin toimenpiteisiin. Tämä ehdotus on kirjattu hallituksen esityksen perusteluihin ja se otetaan myös asian jatkovalmistelussa huomioon. Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ollut lausuttavaa asiassa.

Museovirasto katsoo, että mikäli alueen kulttuuriperintöarvojen säilymisedellytyksistä halutaan pitää huolta, on suojelusäänneissä mahdollistettava kulttuurivaikutteisten ympäristöjen hoito ja kunnostus. Varsinais-Suomen ELY -keskus ehdottaa perusteluihin lisättäväksi mahdollisuuden suomalaisen hevosmetsuritoiminnan kehittämisestä alueen hoidossa.

Suomen riistakeskus, paikalliset metsästysseurat, Suomen Metsästäjäliitto – Finlands Jägarförbund r.y. ja Metsänomistajien liitto Länsi-Suomi esittävät, että hirvenmetsästys alueella sallittaisiin. Metsähallitus esittää, että hirvenmetsästystä rajoitettaisiin ajallisesti ja paikallisesti tai tärkeimmät metsästysalu-

et rajattaisiin puiston ulkopuolelle. Metsänomistajien liitto Länsi-Suomi toteaa lisäksi, että kansallispuiston perustamisella ei saisi olla vaikutuksia puiston ulkopuoliseen toimintaan. Salon kaupunki on meriyhteyden luomiseksi esittänyt eräiden valtion omistamien lisäalueiden rajaamista kansallispuistoon. Lausunnon perusteella puistoon on rajattu noin 15 hehtaarin suuruinen alue, joka mahdollistaa meriyhteyden syntymisen.

3.2 Kansallispuiston perustamisen jälkeiset toimenpiteet

Kansallispuiston perustamisen jälkeen tehdään tasesiirron edellyttämät päätökset ja toimenpiteet. Metsähallitus hakee maanmittauslaitokselta toimitusta, jolla puiston alueesta muodostetaan oma suojelualuekiinteistö, joka merkitään kiinteistörekisteriin. Sen jälkeen kansallispuiston rajat merkitään maastoon luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla.

Metsähallitus laatii alueelle luonnonsuojelulain 19 §:n mukaisen hoito- ja käyttösuunnitelman, jonka vahvistaa ympäristöministeriö. Hoito- ja käyttösuunnitelman perusteella Metsähallitus antaa suojelualueelle järjestys säännön. Hoito- ja käyttösuunnitelman osana luotaisiin ja vahvistettaisiin muun ohella pysyvä menettelytapa, jolla edistettäisiin metsästysseurojen ja Metsähallituksen välistä vuorovaikutusta arvioitaessa tarvetta poiketa luonnonsuojelulain 15 §:n tai Teijon kansallispuistolain 3 §:n 3 momentin perusteella kansallispuiston rauhoitussäännöksistä metsästyksen osalta. Tavoitteena on toimivien poikkeuskäytäntöjen luominen jo varhaisessa vaiheessa vahinkoa aiheuttavan hirvikannan hallinnassa ja yksilöiden poistamisessa kansallispuiston alueella. Lopullinen lupaharkinta asiassa säilyisi Metsähallituksella. Hoito- ja käyttösuunnitelma valmistellaan välittömästi lain hyväksymisen jälkeen, jolloin otetaan käyttöön Metsähallituksen ja metsästysseurojen välinen menettelytapa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Kansallispuiston perustaminen. Pykälässä säädetään luonnonsuojelulain 11 §:n mukaisen Teijon kansallispuiston perustamisesta ja puiston perustamistarkoituksesta. Pykälän säännös on tavanomainen ja vastaa rakenteeltaan ja sisällöltään muiden Etelä-Suomen kansallispuistojen vastaavia perustamissäännöksiä.

2 §. Sijainti ja rajat. Pykälässä säädettäisiin, että kansallispuisto perustetaan eräille valtion omistamille alueille Salon kaupungissa. Kansallispuiston rajat on merkitty esityksen liitteenä olevaan karttaan.

3 §. Rauhoitussäännökset. Pykälässä olisi viittaussäännös luonnonsuojelulakiin, jonka kansallispuistoja koskevat rauhoitussäännökset poikkeuksineen tulisivat sellaisinaan sovellettaviksi Teijon kansallispuistossa. Lain

13 §:ssä ovat puiston luonnontilan muuttamiskiellot, 14 §:ssä rauhoitusta koskevat yleiset poikkeukset ja 15 §:ssä luvanvaraiset poikkeukset edellä tarkoitetuista kielloista. Luonnonsuojelulain 14 §:ssä ja 15 §:ssä olevat poronhoitoa ja merenkulun turvalaitteita koskevat kohdat eivät tulisi sovellettaviksi.

Kirjoloheen istuttamiseen perustuvaa virkistyskalastusta harjoitetaan Matildanjärvessä. Toiminta on alueelle vakiintunutta eikä siitä ole arvioitu aiheutuvan haittaa kansallispuiston perustamistavoitteelle. Sen nykymuotoiselle harjoittamiselle ei ole löydettävissä korvaavaa ratkaisua.

Toiminnan jatkaminen edellyttää poikkeamista luonnonsuojelulain rauhoitussäännöksistä. Pykälän säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa nykyinen tai nykyisen kaltainen kalan istuttamiseen perustuva virkistyskalastus järvellä. Säännös on muotoiltu sillä ta-

voin yleiseen muotoon, että kirjolohen lisäksi myös muita kalalajeja, jotka eivät vaarantaisi kansallispuiston perustamistavoitetta, voitaisiin istuttaa Matildanjärveen. Tätä koskeva säännös on pykälän 2 momentissa.

Kansallispuistoissa sovellettavien metsästystä koskevien säännösten mukaisesti myös Teijon kansallispuistossa olisi alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen luvalla mahdollista ajaa hirveä metsästyksen yhteydessä, säädellä vierasperäisten eläinlajien kantoja sekä poistaa puiston ulkopuolella vahinkoja tai vaaraa aiheuttavien pyyntiluvanvaraisten riistaeläinten yksilöitä.

Pykälän 3 momentin tavoitteena on minimoida tieliikenteelle ja maa- sekä metsätaloudelle mahdollisesti aiheutuvat merkittävät vahingot. Perniön seudun riistanhoitoyhdistyksen alueella kaadettiin vuonna 2013 166 hirveä, näistä runsaat kymmenen kansallispuistoksi tulevalla alueella. Riistavahinkorekisterin mukaan kansallispuiston läheisyydessä tapahtuu vuosittain 5-10 hirvikolaria ja noin 50 valkohäntäpeurakolaria. Kansallispuiston perustaminen voi riistaviranomaisten arvion mukaan johtaa hirvieläinkantojen kasvuun alueella. Kansallispuistoja koskeva luonnonsuojelulain 15 § mahdollistaa hirven ajon alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen luvalla. Tämä ei Teijon tapauksessa riistaviranomaisten näkemyksen mukaan välttämättä riitä hirvikantojen tehokkaaseen säätelyyn. Tämän vuoksi Teijon kansallispuiston perustamislakiin sisällytettäisiin erityissään-

nös metsästyksen sallimiseksi luvanvaraisesti ajanjaksona 15.10.-31.12., jolloin kävijämäärät puistossa ovat pienimmillään. Metsähallitus neuvottelisi puiston alueella toimivien metsästysseurojen kanssa alueista, joissa kannan säätely voidaan tehdä mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti.

4 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa on tavanomainen voimaantulosäännös.

Kansallispuiston alueella on valtion retkeilyalue ja luonnonsuojelualueita. Kun alueista nyt muodostettaisiin kansallispuisto, olisi samalla tarpeen kumota näiden muodostamista koskevat päätökset, jolloin kansallispuiston rauhoitusmääräykset tulisivat voimaan myös mainittujen alueiden osalta. Tätä koskeva säännös on pykälän 2 momentissa.

Metsästysvuokrasopimusten lakkaamiselle olisi tarpeen säätää siirtymäaika niin, että vuokrasopimusten irtisanomiseen ja mahdollisten uusien sopimusten tekoon jäisi riittävästi aikaa. Tätä koskeva siirtymäsäännös on pykälän 3 momentissa.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Teijon kansallispuistosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansallispuiston perustaminen

Varsinaissuomalaisessa kulttuurimaisemassa säilyneen salomaaluonnon eliöstön, geologisten ominaispiirteiden ja maiseman sekä siihen kuuluvan kulttuuriperinnön suojelemiseksi ja hoitamiseksi sekä yleistä virkistys- ja retkeilykäyttöä ja luonnonharrastusta varten perustetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Teijon kansallispuisto.

2 §

Sijainti ja rajat

Teijon kansallispuistoon kuuluu noin 3 385 hehtaaria valtion omistamia alueita, jotka sijaitsevat Salon kaupungissa. Alueen rajat on merkitty punaisella viivalla liitteenä olevaan karttaan.

3 §

Rauhoitussäännökset

Kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain 13 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 14 ja 15 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen rauhoitussäännösten estämättä kalan istuttaminen ja siihen perustuva virkistyskalastus on sallittu Matildanjärvessä.

Kansallispuiston perustamistarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen luvalla voidaan metsästää hirveä ja valkohäntäpeuraa 15.10–31.12. välisenä aikana tieliikenteeseen sekä maa- ja metsätaloutteen kohdistuvien merkittävien vahinkouhkien torjumiseksi.

4 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 201.

Tällä lailla kumotaan:

- 1) Teijon retkeilyalueen perustamisesta annettu valtioneuvoston päätös (47/1991);
- 2) eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi annetun asetuksen (801/1985) 1 §:n 41 kohta;
- 3) Hamarijärven luonnonsuojelualueesta annettu asetus (1357/1992).

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien metsästysvuokrasopimusten mukainen metsästys voi jatkua 3 §:n estämättä tammi-kuun 31 päivään 2015.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 2014

Pääministerin estyneenä ollessa, ulkoasiainministeri

ERKKI TUOMIOJA

Ympäristöministeri *Ville Niinistö*

Liite

